C/2024/2807

2024.4.23.

A TANÁCS (EU) AJÁNLÁSA

(2024. április 12.)

az euroövezet gazdaságpolitikájáról

(C/2024/2807)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 136. cikkére, összefüggésben annak 121. cikke (2) bekezdésével,

tekintettel a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról szóló, 1997. július 7-i 1466/97/EK tanácsi rendeletre [1] és különösen annak 5. cikke (2) bekezdésére,

tekintettel a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról szóló, 2011. november 16-i 1176/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre [2] és különösen annak 6. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

(1) Az euroövezet gazdasága az elmúlt években – többek között az erőteljes, koordinált és időben meghozott szakpolitikai válaszintézkedéseknek köszönhetően – reziliensnek bizonyult a jelentős gazdasági sokkokkal szemben, de az utóbbi időben elvesztette lendületét. A 2021. és 2022. évi jelentős javulást követően az euroövezeti gazdaság növekedési üteme 2023-ban várhatóan 0,6 %-ra lassul. A legtöbb áru és szolgáltatás fogyasztói ára – bár mérséklődik –, az energiaárak csökkenése ellenére is változatlanul magas, ami súlyos terhet jelent a gazdaságnak, és a külső keresletből sem származik számottevő hozzájárulás. Eközben a monetáris politika szigorításának hatása is érezhető a gazdaságban. Kedvező fejlemény, hogy a munkaerőpiac továbbra is erős, a munkanélküliségi ráta példátlanul alacsony – a tagállamok és a régióik között vannak eltérések –, a részvételi és a foglalkoztatási ráta pedig minden eddiginél magasabb, de vannak a megtorpanásra utaló jelek. 2024-ben a foglalkoztatás folyamatos bővülésének és a reálbérek emelkedésének köszönhetően a növekedés fokozatos helyreállása várható, 1,2 %-os rátával, miközben az infláció tovább fog csökkenni. A kilátásokat továbbra is nagy fokú bizonytalanság és kockázatok övezik, amelyek elsősorban az Ukrajna elleni orosz agressziós háború fejleményeivel, a Hamász által Izrael ellen elkövetett brutális és megkülönböztetés nélküli terrortámadásokat követő közel-keleti helyzettel – amely ismételten megzavarhatja az energiaellátást, és jelentősen befolyásolhatja az energiaárakat –, valamint a Kínában bekövetkező strukturális lassulás kockázataival függnek össze. Ezenkívül az infláció megfékezését szolgáló szakpolitikák és az általuk a gazdasági tevékenységre gyakorolt hatások időben elhúzódó érvényesülése tovább erősítheti e kockázatokat. A kilátások romlásához hozzájárulnak azok a strukturális változások is, amelyek különösen az éghajlatváltozás egyre erősödő hatásaihoz – például a szélsőséges időjárási körülményekhez és a példátlan erdőtüzekhez és áradásokhoz – kapcsolódnak.

(2) A 2022. októberi csúcsértéket követően az euroövezeti általános infláció enyhült, ami elsősorban a csökkenő energiaárakra vezethető vissza, de befolyásolta más összetevők fokozatos, általános mérséklődése is. Az élelmiszerek és a szolgáltatások terén jelentkező infláció azonban továbbra is magas, ami különösen nagy terhet jelent a leginkább kiszolgáltatott helyzetben levők számára, és több tagállamban változatlanul jelentős az inflációs nyomás. Az infláció az előrejelzések szerint 2024-ben 3,2 %-ra csökken, tehát továbbra is meghaladja az Európai Központi Bank (EKB) által meghatározott 2 %-os célt, majd 2025-ben 2,2 %-ra csökken. Az EKB a gazdasági és monetáris unió (GMU) történetének leggyorsabb és legnagyobb mértékű kamatemelésével hozzájárult a dezinflációs folyamathoz. Miközben az euroövezetben nőttek az állampapírhozamok, az árfolyam-különbözetek viszonylag stabilak maradtak. Az EKB többször is kinyilvánította, hogy mindaddig magas szinten kívánja tartani a kamatlábakat, amíg erre szükség van ahhoz, hogy az infláció a célértékig csökkenjen, és egyértelművé tette, hogy a jövőbeli monetáris politikai pálya továbbra is az adatok függvényében fog alakulni.

[1] HL L 209., 1997.8.2., 1. o. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj.
[2] HL L 306., 2011.11.23., 25. o. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

(3) Az energiaársokk – különösen a nagyobb energiaigényű tagállamok és iparágak esetében – rontotta az euroövezet költségalapú versenyképességét. A költségnövekedés negatív hatását eddig tompították az árfolyammozgások, valamint a kormányok által a vállalkozások és a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások támogatása érdekében hozott átmeneti intézkedések. Mindazonáltal a magas energiaköltségek, a tagállami gazdaságok eltérő energia-intenzitása és a tagállamok energiabeszerzési forrásainak különbözősége, továbbá a piaci struktúrák és a szakpolitikai válaszintézkedések közötti különbségek hozzájárultak ahhoz, hogy az euroövezeten belül jelentős eltérések mutatkoznak az infláció terén. Az energiaárak 2023. évi csökkenése ellenére az infláció terén mutatkozó említett eltérések eddig csak részben mérséklődtek. Amennyiben az elmúlt két évben megfigyelhető eltérő bérnövekedés folytatódik, és az árkülönbségek is fennmaradnak, ezek az euroövezeti tagállamok versenyképességi különbségeihez vezethetnek, és hozzájárulhatnak az euroövezet működését aláásó makrogazdasági egyensúlytalanságok kialakulásához. Ezért fontos, hogy az összes makrogazdasági egyensúlytalanságot kezeljük. Az, hogy az euroövezet és tagállamai képesek-e javítani a termelékenységet, középtávon részben az innováció és a beruházások fenntartására való kapacitásuktól függ. Ezzel összefüggésben a kereskedelmi partnerekéhez képest tartósan magasabb energiaárakkal és -költségekkel kapcsolatos kilátások, a versenytársakkal összevetve a termelékenységnövekedés terén mutatkozó tartós különbség és a világgazdaság dezintegrációjának növekvő kockázata hátrányos helyzetbe hozhatja az euroövezet gazdaságát.

(4) A jelenlegi makrogazdasági környezetre továbbra is a bizonytalanság, a magas infláció és a kockázatokkal övezett euroövezeti versenyképesség jellemző, ami ambiciózus szakpolitikai ütemtervet tesz szükségessé. Rövid távon továbbra is prioritás, hogy az infláció visszaálljon az EKB által meghatározott 2 %-os célértékre. Emellett a tagállamok inflációs rátái között tartósan fennálló különbségek a tagállamok versenyképességére is kihatnak. El kell kerülni, hogy a költségvetési politika fokozza az inflációs nyomást. A reáljövedelem 2022-ben csökkent, ezért bérfejlesztéssel kell visszafogni a vásárlóerő – különösen az alacsony jövedelmű munkavállalókat sújtó – csökkenését. Ugyanakkor a hatóságoknak szorosan figyelemmel kell kísérniük az inflációra és a versenyképességre gyakorolt másodlagos hatásokat, és figyelembe kell venniük azokat a bérmegállapítás során. Emellett továbbra is döntő fontosságú a makroszintű pénzügyi stabilitást fenyegető kockázatok és a szigorúbb pénzügyi feltételekből eredő makrogazdasági hatások enyhítése. Előretekintve, az euroövezetben folytatni kell az inkluzív és fenntartható növekedés ösztönzését, és meg kell őrizni a globális versenyképességet, ugyanakkor el kell kerülni az euroövezeten belüli eltérések kialakulását. E tekintetben elengedhetetlenek a – többek között a zöld és a digitális átállás támogatására, valamint az euroövezet rezilienciájának előmozdítására irányuló – reformok és beruházások. A szociális partnerek időben történő és hatékony bevonása, valamint az intenzív szociális párbeszéd kulcsfontosságúak a szakpolitikák kialakítása és a végrehajtást elősegítő általános felelősségvállalás támogatása terén.

(5) Miután a válság nyomán 2020-tól 2022-ig erőteljesen expanzív költségvetési irányvonal érvényesült az euroövezetben, amely segítette a külső sokkhatások kezelését, valamint a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások és az életképes vállalkozások védelmét, 2023-ban és 2024-ben várhatóan restriktív fordulat következik be azzal összhangban, hogy csökkenteni kell az államháztartási hiányt és az államadósságot, nem szabad fokozni az inflációs nyomást, ugyanakkor a nagy fokú bizonytalanságra tekintettel fenn kell tartani a rugalmas beavatkozás képességét. 2020 és 2022 között az euroövezeti költségvetési irányvonal bruttó hazai termék (GDP) arányosan mintegy 4 %-ot kitevő expanzív támogatást jelentett a gazdaság számára a Covid19-válság és az Ukrajna teljes orosz katonai inváziója követő energiaár-emelkedés közepette. 2023-ban és 2024-ben az aggregált költségvetési irányvonal várhatóan mindkét évben a GDP 0,5 %-ának megfelelő mértékben restriktívvé válik, ami elsősorban arra vezethető vissza, hogy a válság nyomán hozott energiaügyi intézkedéseket csaknem teljes mértékben kivezetik. A 2023-ban és 2024-ben várható általános restriktív költségvetési irányvonal egyes tagállamokban hozzá fog járulni a költségvetési tartalékok fokozatos helyreállításához és ezáltal az államadósság fenntarthatóságának javításához. Ezért a nettó kiadások növekedése tekintetében elengedhetetlen az Európai Unió Tanácsa (a továbbiakban: a Tanács) által ajánlott korlátok betartása. A prudens költségvetési stratégia megőrzése mellett fenn kell tartani és szükség esetén a lehető legnagyobb mértékben növelni kell a közberuházásokat, és tovább kell ösztönözni a magánberuházásokat a versenyképesség, az inkluzív és fenntartható hosszú távú növekedés, valamint a méltányos zöld és digitális átállás támogatása érdekében. 2023-ban és 2024-ben a tagállamok többségében várhatóan tovább bővülnek a közberuházások, amihez az (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelettel ([3]) létrehozott Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó források és más uniós alapok továbbra is támogatást biztosítanak. Az államháztartásra az olyan területekkel kapcsolatos magas költségek, mint az elöregedés és a védelem, továbbá a kamatláb és a növekedés különbözetének kedvezőtlen alakulása miatt is nyomás nehezedik. Országspecifikus ajánlásaik részeként számos euroövezeti tagállam kapta azt az ajánlást, hogy hozzon intézkedéseket annak érdekében, hogy javuljon a nyugdíj- és egészségügyi rendszerének fenntarthatósága, és fogadjon el adóreformokat. A közkiadások hatékonyságának és minőségének javításához hozzájárulna, ha a tagállamok az éves és a többéves költségvetési folyamataik keretében rendszeresen kormányzati kiadási felülvizsgálatot tartanának. A kormányzati

([3]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17.o.), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

kiadási felülvizsgálatokat egyértelmű hatókör, feladatmeghatározás és módszertan alapján kell elvégezni, és eredményeikről egyértelműen tájékoztatni kell a nyilvánosságot. Az agresszív adótervezés, az adókikerülés és az adókijátszás megszüntetésére irányuló intézkedések is hatékonyabbá és méltányosabbá tehetik az adórendszereket, ugyanakkor támogathatják a helyreállítást és növelhetik a bevételeket.

(6) Az euroövezet összesített GDP-arányos államadóssága 2023–2024-ben várhatóan kumuláltan 2,8 százalékponttal csökken, és 2024 végére a GDP 89,7 %-a lesz. A csökkenés elsősorban arra vezethető vissza, hogy a nominális GDP-növekedés meghaladja a fennálló adósság után fizetett átlagos kamatlábat. Az adósság azonban számos tagállamban továbbra is magas, és az összességében magasabb kamatlábak fokozatosan magasabb adósságszolgálati kiadásokat fognak eredményezni, ami – minden más tényező változatlansága esetén – negatív hatást fog gyakorolni az adósság dinamikájára. A Tanács 2023 decemberében megállapodásra jutott a gazdasági kormányzás felülvizsgálatáról szóló csomaggal kapcsolatban, mely tartalmazza a gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről, valamint az 1466/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletet, a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról szóló 1467/97/EK rendelet módosításáról szóló tanácsi rendeletet, valamint a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló 2011/85/EU irányelv módosításáról szóló tanácsi irányelvet. A gazdasági kormányzási keret reformjának célja, hogy támogassa a reális, tartós és fokozatos költségvetési kiigazítást, amelynek alapját az országspecifikus középtávú tervek jelentik, valamint hogy megfelelő reformok és beruházások ösztönzése révén előmozdítsa a fenntartható növekedést. A gazdasági kormányzásra vonatkozó megreformált jogi keret nagyobb egyértelműséget és kiszámíthatóságot fog teremteni a jövőbeli költségvetési politikák számára, ugyanakkor előmozdítja majd az adósság fenntarthatóságát és a gazdasági növekedést.

(7) Az energiaár-emelkedés gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítése érdekében hozott szükséghelyzeti támogatási intézkedések nettó költsége 2023-ban is magas maradt, bár az energiaáraknak a 2022-es csúcsértékéhez képest bekövetkező csökkenése nyomán kismértékben visszaesett. A Bizottság számításai szerint az említett szükséghelyzeti támogatási intézkedések nettó költségvetési terhe 2023-ban az euroövezeti GDP 1,0 %-át teszi ki, szemben a 2022. évi 1,3 %-kal. Bár a célirányosság javult, az érintett költségvetési költségek közel felét 2023-ban olyan árintézkedésekre fordították, amelyek nem a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokat és vállalkozásokat segítették. A jelenlegi tervek szerint az intézkedések többségét – az energiaárak várható stabilizálódásával összhangban – 2024-ben fokozatosan kivezetik. Amennyiben az ilyen tervek megvalósulnak, a fennmaradó költségvetési teher 2024-ben az euroövezet egészét tekintve a GDP mintegy 0,2 %-át teszi majd ki. Ha azonban az energiaárak újból olyan szintre emelkednek, hogy új intézkedésekre vagy a meglévők meghosszabbítására lesz szükség, az ilyen támogatási intézkedéseknek célzottan a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások és vállalkozások védelmére kell irányulniuk, bele kell férniük a költségvetési keretekbe, és meg kell őrizniük az energiamegtakarításra irányuló ösztönzőket. Általánosságban és a válsággal kapcsolatos energiaügyi intézkedéseken túl megállapítható, hogy a környezetvédelmi adók – a „szennyező fizet” elvvel összhangban történő – nagyobb mértékű alkalmazása, valamint a fosszilis tüzelőanyagok támogatásának – amennyiben nem az energiaszegénység kezelését vagy az igazságos átmenetet szolgálják – és a környezeti szempontból káros egyéb támogatásoknak a fokozatos kivezetése hozzájárulhat az euroövezeti tagállamok költségvetési mozgásterének növeléséhez.

(8) A minőségi közberuházások kellően magas szintjének fenntartása hozzájárulhat a magánberuházások mobilizálásához, elősegítheti a potenciális növekedést és a versenyképességet, támogathatja a zöld és a digitális átállást, valamint megerősítheti a társadalmi és gazdasági rezilienciát. Ezzel összefüggésben alapvető fontosságú a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, valamint a kohéziós politikai alapok keretében finanszírozott reformok és beruházások teljes körű végrehajtása. A nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtása jól halad, de az elért eredmények tagállamonként eltérőek, és egyes esetekben a felhalmozódott késedelmek áthidalása érdekében fel kell gyorsítani a végrehajtást. November közepéig a Bizottsághoz 34 kifizetési kérelem érkezett 19 euroövezeti tagállamtól, és összesen 162,1 milliárd EUR került folyósításra vissza nem térítendő támogatások és hitelek formájában. 51,6 milliárd EUR-t előfinanszírozásként fizettek ki, 110,5 milliárd EUR-t pedig a mérföldkövek és célok elérését követően folyósítottak. A folyósítás üteme 2023-ban valamivel lassúbb volt a vártnál, részben azért, mert a tagállamok nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveik felülvizsgálatára összpontosítanak a vissza nem térítendő támogatás allokációjában bekövetkezett változások, az új hitelkérelmek és a REPowerEU-fejezet bevezetése miatt. A Covid19-válság kezdete óta az euroövezeti tagállamok közel 120 milliárd EUR-s finanszírozást kaptak a kohéziós politika – az Európai Regionális Fejlesztési Alap, a Kohéziós Alap, az Európai Szociális Alap és az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés – keretében. A kohéziós politika félidős felülvizsgálatával összefüggésben a tagállamoknak lehetőségük lesz arra, hogy áttekintsék a kohéziós politikai programokat, és forrásokat különítsenek el a sürgető szükségletek és a felmerülő kihívások kezelésére. Az európai szemeszter 2024. évi ciklusa iránymutatással szolgál majd a félidős felülvizsgálathoz, és hozzájárul ahhoz, hogy a tagállamok és régióik a társadalmi-gazdasági helyzetüknek és kihívásaiknak megfelelően részesüljenek finanszírozásban, miközben továbbra is előmozdítja a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós alapokból származó források egymást kiegészítő jellegét.

(9) A magánberuházások, az innováció és a készségfejlesztés előmozdítása nélkülözhetetlen a termelékenység növeléséhez és az euroövezet versenyképességének megerősítéséhez, különösen a zöld és a digitális átállás támogatása érdekében. A beruházások előtt álló akadályok felszámolása – többek között olyan reformok révén, amelyek egyszerűsítik és digitalizálják a tervezést, az engedélyezési és egyéb adminisztratív eljárásokat – elősegítheti a magánberuházások felélénkítését. Mindehhez az iparpolitika és a kínálati oldalra irányuló szakpolitikák is hozzájárulhatnak a beruházások támogatása és a versenyképesség megőrzése révén, továbbá azáltal, hogy korlátozzák azokat a függőségi kockázatokat, amelyek néhány harmadik ország tekintetében merülnek fel a legfontosabb technológiák, nyersanyagok és ipari inputok terén. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv részeként a Bizottság számos kezdeményezést terjesztett elő a stratégiai ágazatok megerősítése érdekében, többek között a nettó zéró technológiai termékek európai gyártási ökoszisztémájának megerősítését célzó intézkedési keret létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre (a nettó zéró iparról szóló jogszabály) irányuló javaslatot, a kritikus fontosságú nyersanyagok biztonságos és fenntartható ellátását biztosító keret létrehozásáról, valamint a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1724 és az (EU) 2019/1020 rendelet módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatot és a Stratégiai Technológiák Európai Platformjának (STEP) létrehozásáról és a 2003/87/EK irányelv, valamint az (EU) 2021/1058, az (EU) 2021/1056, az (EU) 2021/1057, az 1303/2013/EU, a 223/2014/EU, az (EU) 2021/1060, az (EU) 2021/523, az (EU) 2021/695, az (EU) 2021/697 és az (EU) 2021/241 rendelet módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatot. A magánszektorban szükséges átálláshoz az Innovációs Alap és a Modernizációs Alap is nyújt pénzügyi támogatást. Emellett az állami támogatásokra vonatkozó, az Ukrajna elleni orosz agresszió követően a gazdaság támogatását célzó ideiglenes válság- és átállási keret elfogadása révén az Bizottság lehetővé tette a tagállamok számára, hogy az állami támogatási szabályok keretében előirányzott rugalmasságot a klímasemleges gazdaságra való átállás szempontjából kulcsfontosságú ágazatokra irányuló intézkedések támogatására használják fel. Bár az euroövezeti tagállamok tettek intézkedéseket az energiaválság által leginkább sújtott ágazatok és a zöld átállás támogatására, az ilyen intézkedésekről általában nemzeti szinten döntenek, ami torzíthatja a belső piacon érvényesülő versenyfeltételeket. A STEP javaslat célja a stratégiai technológiákba történő uniós közberuházások iránti megnövekedett igény kezelése, valamint minél több magánberuházás mozgósítása, továbbá a kohézió és a belső piac fenntartásának elősegítése. Az erős tőkepiacok nélkülözhetetlenek az inkluzív, versenyképes és reziliens euroövezeti gazdaság szempontjából. A tőkepiaci unió elmélyítése elősegítené a zöld és a digitális átálláshoz szükséges magánfinanszírozás mozgósítását, a széttagoltság csökkentését és a forráshoz jutást. 2023 februárjában az Európai Tanács felszólította a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy gyorsítsák fel a tőkepiaci unióra vonatkozó cselekvési terv végrehajtását az említett területet érintő jogalkotási javaslatokkal kapcsolatos munka előmozdítása és véglegesítése révén. 2023 májusában az eurocsoport célul tűzte ki, hogy 2024 márciusáig megállapodást kell elérni azokon a területeken, amelyeket a Bizottság fontosnak tart a tőkepiaci unió további elmélyítéséhez. A GMU-val kapcsolatos munka részeként a Bizottság 2023-ban a digitális eurót szabályozó jogi keretre vonatkozó javaslatcsomagot terjesztett elő, amely az eurobankjegyek és euroérmék törvényes fizetőeszközi minőségéről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatból, a digitáliseuro-szolgáltatásoknak az olyan tagállamokban bejegyzett pénzforgalmi szolgáltatók általi nyújtásáról, amelyek pénzneme nem az euro, és az (EU) 2021/1230 európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatból, valamint a digitális euro létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatból áll. A digitális euro – amely kiegészítené az euróban denominált készpénzt – támogatná a gazdaság digitalizációját és a lakossági fizetések innovációját, miközben Unió-szerte csökkentené a fizetések széttagoltságát. Kibocsátása esetén a digitális euro kockázatmentes központi banki pénzként működne az európai pénzforgalmi szolgáltatások terén. Megkönnyítené a határokon átnyúló fizetéseket is, és hozzájárulna az euro nemzetközi szerepének, valamint az Unió nyitott stratégiai autonómiájának megerősítéséhez.

(10) A növekedési ütem lassulása ellenére a munkaerőpiac továbbra is reziliens. 2023-ban folytatódott a foglalkoztatás bővülése, és nőtt a ledolgozott munkaórák száma, miközben munkaerő- és szakemberhiány volt jellemző, és a vállalatoknál egyre nagyobb mértékű a munkaerő-tartalékolás. Bár a tagállamok általános teljesítménye összességében jó volt, egyes csoportok – többek között a nők, a fiatalok, az alacsony képzettségűek és a fogyatékossággal élő személyek – továbbra is alulreprezentáltak a munkaerőpiacon. Az aktív munkaerőpiaci szakpolitikák – a minőségi és megfizethető kisgyermekkori nevelés és gondozás, valamint a tartós ápolás-gondozás biztosításával együtt – kulcsszerepet játszanak a részvétel előmozdításában, valamint a készségfejlesztésnek és a készségek elsajátításának a támogatásában, többek között a zöld és digitális átállás tekintetében, ami hosszú távon kedvező hatást gyakorol a potenciális kibocsátás növekedésére és a versenyképességre. A készség- és munkaerőhiány kezelését segítheti a jobb munkafeltételek előmozdítása és az Unión belüli tehetségpotenciál kiaknázásának kiegészítése, a harmadik országokból induló jogszerű migráció kezelése, valamint a munkaügyi és szociális jogok tiszteletben tartásának és érvényesítésének biztosítása. Az euroövezeti tagállamok 2022-ben 664 000 első munkavállalási engedélyt adtak ki harmadik országbeli állampolgárok számára, ez csaknem háromszoros növekedést jelent az azt megelőző tíz év során.

(11) A nominális bérek 2022-ben és 2023 első hónapjaiban 4,8 %-kal nőttek a magas infláció és a szűk munkaerőpiacok miatt. Miközben ez részben enyhítette a vásárlóerő csökkenését, a nominális bérek emelkedése nem tartott lépést az inflációval (a reálbérek 3,7 %-kal csökkentek). A nominális bérnövekedés 2023-ban és 2024-ben valószínűleg erős lesz, és a reálbérek is várhatóan mérsékelten emelkedni fognak, ami erősíti a belső keresletet. Ugyanakkor a várható béremelkedés hatással lehet az olyan áruk és szolgáltatások árára, amelyek esetében jelentős a belföldi munkaerő-összetevő, bár az árakra gyakorolt hatást enyhítené, ha visszafordítódna a fajlagos nyereség eddigi növekedése. A magasabb bérek – amennyiben nem járnak együtt a termelékenység növekedésével – a versenyképességet is befolyásolhatják, az euroövezeten belüli tartós bérkülönbségek pedig a makrogazdasági egyensúlyhiány kialakulásának egyik tényezőjét képezik. Ezért – a nemzeti gyakorlatokkal összhangban és a szociális partnerek szerepét tiszteletben tartva – a bérmegállapodásoknak az ágazati és a nemzeti dinamika mellett megfelelően tükrözniük kell az euroövezeti fejleményeket.

(12) A főként az energiaválság és az ebből eredő cserearányromlás miatt növekvő megélhetési költségek negatív hatást gyakoroltak a reáljövedelmekre és jelentős társadalmi következményekkel jártak. 2022-ben 17,5 %-kal nőttek a lakhatási költségek, valamint a víz, a villamos energia, a gáz és az egyéb tüzelőanyagok ára, 10,5 %-os volt az áremelkedés az élelmiszerek és az alkoholmentes italok terén, és 11,2 %-kal drágult a közlekedés. Az alacsony jövedelmű háztartásokra különösen nagy terhet rótt a megélhetési költségek emelkedése. A nominális bérek emelkedése és a támogatási mechanizmusok ellenére az euroövezeti tagállamok több mint felében nőtt az anyagi és szociális nélkülözés, valamint az energiaszegénység. A megélhetési költségek növekedése számos tagállamban aránytalanul nagy mértékben sújtotta az idősebb korosztályt és a vidéki területeken élőket.

(13) Az euroövezeti bankszektor a fokozott piaci zavarok időszakai ellenére reziliensnek bizonyult. Az euroövezeti bankszektor jelenleg tőkeerős és nyereséges, amint azt az 1093/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel ([4]) létrehozott Európai Bankhatóság által végzett 2023. évi uniós szintű stressztesztek is megerősítették. A monetáris és hitelezési szabályok szigorításának hatására jelentősen lelassult a magánszektorba irányuló hiteláramlás. A jövőre nézve fennáll az eszközminőség romlásának kockázata a makrogazdasági kilátások hirtelen romlása esetén, a hosszabb időszakon át magas kamatlábakkal együtt. Ugyanakkor a nem banki pénzügyi közvetítői ágazat sebezhetővé válhat. A szigorúbb finanszírozási feltételekkel összefüggésben a kockázatok időben történő nyomon követése, az adósokkal való proaktív együttműködés és a nemteljesítő hitelek aktív kezelése elengedhetetlen lesz ahhoz, hogy a pénzügyi ágazat továbbra is képes legyen finanszírozni a gazdaságot. A pénzügyi piacokon egyéb kockázatok is felmerülhetnek. Konkrétan a magasabb kockázati prémiumok a szigorodó likviditási feltételek közepette az eszközárak erőteljesebb és esetleg rendezetlen korrekciójához vezethetnek. Szorosan figyelemmel kell kísérni a lakáscélú és üzleti ingatlanok piacának folyamatban lévő kiigazítását is. A hitelkamatok emelkedése és az adósságszolgálati kapacitás romlása az ingatlanárak jelentős korrekciójához és pénzügyi instabilitáshoz vezethet.

(14) Az euroövezet vezetői a 2023. márciusi euroövezeti csúcstalálkozó nyilatkozatában újólag megerősítették, hogy elkötelezettek a bankunió kiteljesítése mellett, az eurocsoport 2022. június 16-i nyilatkozatával összhangban. Ezzel összefüggésben a Bizottság 2023 áprilisában javaslatot terjesztett elő a banki válságkezelési és betétbiztosítási keret reformjára vonatkozóan. A javaslat célja a csődközeli állapotban lévő, bármilyen méretű vagy üzleti modellel rendelkező bankok – ideértve a kisebb szereplőket is – számára megfelelő keret kialakítása, ezáltal a pénzügyi stabilitás megőrzése, a közpénzek felhasználásának minimálisra csökkentése, valamint a betétesek bizalmának megerősítése. Az eurocsoport vállalta, hogy ezt követően felülvizsgálja a bankunió helyzetét, és konszenzusos módon meghatározza az egyéb lezáratlan kérdésekkel kapcsolatos további lehetséges intézkedéseket a bankunió megerősítése és kiteljesítése céljából. Továbbá, az euroövezet rezilienciáját előmozdítaná a felülvizsgált Európai Stabilitási Mechanizmusról szóló szerződés megerősítése, amely lehetővé tenné a 806/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel ([5]) kialakított Egységes Szanálási Alap közös védőhálójának bevezetését,

([4]) Az Európai Parlament és a Tanács 1093/2010/EU rendelete (2010. november 24.) az európai felügyeleti hatóság (Európai Bankhatóság) létrehozásáról, a 716/2009/EK határozat módosításáról és a 2009/78/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 331., 2010.12.15., 12.o.).

([5]) Az Európai Parlament és a Tanács 806/2014/EU rendelete (2014. július 15.) a hitelintézeteknek és bizonyos befektetési vállalkozásoknak az Egységes Szanálási Mechanizmus keretében történő szanálására vonatkozó egységes szabályok és egységes eljárás kialakításáról, valamint az Egységes Szanálási Alap létrehozásáról és az 1093/2010/EU rendelet módosításáról (HL L 225, 2014.7.30., 1. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/806/oj).

AJÁNLJA, hogy az euroövezeti tagállamok a 2024–2025-ös időszakban hozzák meg az alábbi intézkedéseket mind egyénileg – többek között a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervük végrehajtása révén –, mind pedig együttesen az eurocsoporton belül:

1. Fogadjanak el koordinált és prudens költségvetési politikát az adósságállomány prudens szinten tartása vagy az adósságráták megalapozott csökkenő pályára állítása érdekében. Miközben a szakpolitikákban a nagy fokú bizonytalanságra tekintettel fenn kell tartani a rugalmas beavatkozás képességét, összességében érjenek el restriktív költségvetési irányvonalat az euroövezetben a tanácsi országspecifikus ajánlásokkal összhangban, és ezáltal erősítsék az államháztartás fenntarthatóságát, és kerüljék el az inflációs nyomás fokozódását. 2024-ben a lehető leghamarabb vezessék ki az energiával kapcsolatos szükséghelyzeti támogatási intézkedéseket, és az így keletkező megtakarításokat használják fel a hiány csökkentésére. Dolgozzanak ki olyan költségvetési stratégiákat, amelyek – határozott, differenciált, fokozatos és reális konszolidáció révén, valamint magas színvonalú közberuházásokkal és reformokkal kombinálva – biztosítják a prudens középtávú költségvetési pozíció elérését és szükség esetén megerősítik az adósság fenntarthatóságát, mindenekelőtt a nagyobb mértékű, fenntartható növekedés és az euroövezet jövőbeli kihívásokkal szembeni rezilienciájának fokozása érdekében. Szükség esetén az ilyen stratégiákba foglaljanak bele a közkiadások hatékonyságának és minőségének további javítását, valamint a nyugdíj-, az egészségügyi és a tartós ápolási-gondozási rendszerek fenntarthatóságának és megfelelőségének előmozdítását célzó intézkedéseket.

2. Tartsák fenn a közberuházások magas szintjét a zöld és a digitális átállás támogatása, továbbá a termelékenység, a versenyképesség, valamint a gazdasági és társadalmi reziliencia megerősítése céljából. Biztosítsák a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek folytatódó, gyors és eredményes végrehajtását, ideértve a REPowerEU-fejezeteket is. Teljes mértékben használják fel a kohéziós politikai programokból származó forrásokat, és a kohéziós politikai programok félidős felülvizsgálatakor vegyék figyelembe többek között az európai szemeszter keretében azonosított új kihívásokat és ajánlásokat, valamint a szociális jogok európai pillérének végrehajtása terén elért eredményeket. az általános ambíciószintjük csökkentése nélkül.

3. A nemzeti gyakorlatokkal összhangban és a szociális partnerek szerepének tiszteletben tartásával járuljanak hozzá, hogy a bérfejlesztés enyhítse a munkavállalók – különösen az alacsony jövedelmű munkavállalók – vásárlóerejének csökkenését, megfelelően figyelembe véve az inflációs kockázatokat és a versenyképesség dinamikáját, valamint elkerülve az euroövezeten belüli tartós eltéréseket. Mozdítsák elő a továbbképzést és az átképzést, többek között a zöld és a digitális átállás érdekében. Hajtsanak végre aktív munkaerőpiaci szakpolitikákat a munkaerő- és szakemberhiány kezelése, valamint a termelékenység és a növekedés fokozása érdekében. Mozdítsák elő a jobb munkafeltételeket a munkavállalók vonzása és megtartása céljából, a munkaerőhiány kezelése érdekében. Az Unión belüli tehetségpotenciál teljes körű kiaknázása mellett tegyenek intézkedéseket a munkaerőhiányban szenvedő szakmákban dolgozó harmadik országbeli munkavállalók szabályozott jogszerű migrációjának megkönnyítése érdekében. Őrizzék meg és erősítsék a megfelelő és fenntartható szociális védelmi és befogadási rendszereket. Biztosítsák a szociális partnerek tényleges bevonását a szakpolitikai döntéshozatalba, és erősítsék meg a szociális párbeszédet.

4. Számolják fel a beruházási akadályokat a zöld és a digitális átállásra irányuló beruházások terén fennálló hiányosságok csökkentése érdekében. Javítsák a forráshoz jutást különösen az innovatív vállalkozások és a kis- és középvállalkozások esetében, a tőkepiaci unió elmélyítése és megerősítése felé tett további haladás révén. Biztosítsák, hogy a releváns stratégiai ágazatoknak nyújtott állami támogatás célzott legyen, és ne eredményezze az egyenlő versenyfeltételek torzulását a belső piacon, továbbá előmozdítsa az euroövezet versenyképességét és az Unió nyitott stratégiai autonómiáját. Folytassák az euro nemzetközi szerepének erősítését, és érjenek el további haladást a digitális euróval kapcsolatos munka terén.

5. Őrizzék meg a makroszintű pénzügyi stabilitást, tartsák fenn a gazdaságba irányuló hitelcsatornákat, és kerüljék el a pénzügyi széttöredezettség kockázatát. Kövessék nyomon a pénzügyi feltételek szigorításával kapcsolatos kockázatokat, mindenekelőtt az eszközminőséggel kapcsolatos kockázatokat, továbbá az eszközárak – többek között az ingatlanpiacon bekövetkező – esetleges korrekciójához kapcsolódó kockázatokat. Kövessék nyomon a bankszektor és a nem banki pénzügyi közvetítés fejleményeit, hogy megelőzzék a rendszerszintű kockázatok felhalmozódását, és a negatív átgyűrűző hatások kialakulását a gazdaságban. Teljesítsék ki a bankuniót az összes még lezáratlan elemre vonatkozó munka folytatása révén.

6. A gazdasági és monetáris unió (GMU) elmélyítésére irányuló további lépések során figyelembe kell venni a Covid19-válságra adott átfogó uniós gazdaságpolitikai válasz kialakításából és végrehajtásából levont tanulságokat. A GMU elmélyítését az Unió belső piacának teljes körű tiszteletben tartása mellett, valamint az euroövezeten kívüli tagállamok felé nyitott és átlátható módon kell folytatni.

Kelt Luxembourgban, 2024. április 12-én.

a Tanács részéről

az elnök

V. VAN PETEGHEM